

hozza a felszínre. Az ógörög nyelv a gesztusok, a dráma indulatszavainak hat, s a hatás Kolozsváron is fergeteges siker volt.

December 14-én került sor az operapályázat díjnyertes művének ősbemutatójára. Demény Attila egyfelvonásos operájának szöveggönyvét *Orwell* Állatfarmjának, valamint *Petri György* és *Christian Morgenstern* szövegeinek felhasználásával *Visky András* írta. A mű a szerzői utasítás szerint „szürrealista látomás, mely amennyire *Orwell* regényére tekint, el is tekint tőle, megtörténhet tehát bárhol és bárkivel”. Nos éppen ebben a tekintetben hagy az előadás némi hiányérzetet. Azzal, hogy a budapesti vendégrendező, *Kerényi Miklós Gábor* koncepciójában az előadás túlságosan is realista módon az azonosulás eszközével dolgozik, épp az a distancia vész el, amitől ez a darab para- és nem állatfarm, vagyis szándékai szerint nem a kommunista totalitarizmus parabolája, hanem a hatalom lényegre sűrített természetrajza. A mű metafizikus megalapozottságának hangsúlyozásaként *Visky András* szavait idézzük: „Az ember kikerül az események középpontjából, mert úgy dönt, hogy az események középpontjában immár ő van. Következésképpen olyan kérdésekben gondolja magát illetékesnek, amelyek korábban a teremtés rendjéből fakadó léttörvények tiltása alatt álltak.” Reméljük, a mű rátalál előbbutóbb arra a rendezőre is, aki épp ezekre a metafizikus tartalmakra lesz fogékony...

Az eseménysorozat záró előadása a drámapályázat díjnyertes darabjának, *Márton László* A nagyratörő című szomorújátékának ősbemutatója volt. „*Márton László* darabja vallja *Parászka Miklós* vendégrendező kövek között őrlődő, torzuló valóságunkat mutatja fel. Történelmi szomorújátéka nem historizáló, nem aktualizáló: lényeglátó.” A mai fülnek kissé régiesnek ható drámai jambus, a szövegben foglalt rengeteg információ, részlet közötti kapcsolás és visszakapcsolás nehézkességét a főszereplő néhol háttorzongató színészi alakítása valódi színházi élményt nyújtva tudta feledtetni. Az általa meg személyesített *Báthory Zsigmond* morális kisiklása a szemünk előtt játszódhatik le olyan hitelességgel, amelyet színpadon is csak ritkán látni.

Mindezek az előadások, bár formavilágukban, eszmeiségükben sokfélék voltak, arról azért egyértelműen vallottak, hogy a színházból ki kell úzni a rossz szellemeket, azt újra meg kell szentelni, és rá kell végre újra találni a színházban az otthonra. Amíg nem késő.

ASZTALOS ILDIKÓ

Múzeumpedagógiai módszerek és tapasztalatok a Petőfi Irodalmi Múzeumban

A Károlyi-palotában működik 1957 óta a Petőfi Irodalmi Múzeum. Ez a volt grófi kastély a Belváros egyik legszebb műemlék épülete, melyet klasszicista stílusban építtetett át a múlt században akkori tulajdonosa, gróf *Károlyi György* – 1831-től 16 éven keresztül, a kor leghíresebb építészeivel, művészeivel, mesterembereivel (*Anton Pius Riegel*, *Heinrich Koch*, *Hofrichter József*, *Pollack Mihály*, *Ybl Miklós*, hogy csak néhány kiemelkedő ne-

vet említek a hosszú sorból). A Petőfi Irodalmi múzeumot nagyon könnyű megközelíteni (metróval, busszal, villamossal), hiszen itt van a főváros központjában, az V. kerületben, a Károlyi Mihály u. 16-ban, a Ferenciek tere és a Kálvin tér között félúton.

Nemcsak az épület régi, hanem e falak között az irodalom kultusza is a múlt századra nyúlik vissza. 1838 után itt már irodalmi szalon működött. *Bártfay László*, gróf *Károlyi György* személyi titkára volt, és amikor a nagy pesti árvíz 1838-ban romba döntötte otthonát, az Üllői úti Károlyi-majort, a nagylelkű „György gróf” otthont adott neki és feleségének, Jozefine-nek, s a palotában itt működött tovább Bártfayék irodalmi szalonja, amelynek olyan rangos látogatói is voltak, mint *Vörösmarty Mihály*, *Bajza József*, *Toldy Ferenc*.

A múzeum szellemi elődje az 1876-ban alakult *Petőfi Társaság*, melynek célkitűzéseit Jókai – a Petőfi Társaság első elnöke – így jellemezte: „...A Petőfi Társaság a szépirodalom nemzeti szellemben való művelésén kívül a Petőfi-kultusz ápolását és terjesztését tekinti főfeladatául. Gyűjti, tisztazza a nagy költő életére vonatkozó adatokat, erkölcsi támogatásban részesíti fordítóit, és ma még szerény, de idővel nagyon értékké válható ereklyetára, egyes emlékezetes tárgyak, kéziratok és első kiadások alapja egy később létesítendő Petőfi Múzeumnak...”

Az első Petőfi-kiállítás még hosszú ideig váratott magára. Jókai halála után öt évvel, 1909. november 7-én nyílt meg az ún. Petőfi-ház (a Bajza utca 21-ben, a volt Feszty Árpád-villában), amelynek a földszinti helyiségeiben Petőfi, emeletén pedig Jókai ereklyéi voltak láthatók.

Ezt az alapgyűjteményt örökölte a Petőfi Irodalmi Múzeum, és kibővítette a gyűjtőkört a magyar irodalom egészére. A legkiválóbb magyar költők és írók emlékére állandó és időszaki kiállításokat rendezünk, s a pályájukat, életüket kutató és feltáró munka eredményei kiadványok formájában jutnak el az olvasóközönséghez.

A kiállítások mélyebb, élményszerűbb megismertetése érdekében tárlatvezetéseket, műsorokat, vetélkedőket, terem-foglalkozásokat tartunk. Egy foglalkozássorozatot ismertetek részletesen, azzal a céllal, hogy az iskolában tanító pedagógusok figyelmét felhívjam a *Korok-stílusok* művelődéstörténeti sorozatomra. Nem tekintem „találmánynak”, de olyan módszernek, amelyet, úgy gondolom, érdemes megismertetni az iskolában tanító és múzeumokban tevékenykedő kollégáimmal, hátha hasznosíthatják. Hétfőnként és szerdánként tartom ezeket a játékos vetélkedőket a Petőfi Irodalmi Múzeum előadótermében. Előzetes megállapodás szerint látogathatók, s természetesen ingyenesek.

A sorozat célja egy-egy korszak megismertetése, stílusjegyeinek bemutatása – játékos módszerekkel és eszközökkel, számítván a fiatalok fantáziájára, beleélő képességére. Sok szemléltető eszközt használok fel az élmény fokozása és a hangulati ráérezés érdekében. Kiemelt pedagógiai célom az irodalom, a különböző művészetek, gondolkodásmód, életforma stb. közötti összefüggésekre való ráébredés.

Hét foglalkozást dolgoztam ki, forgatókönyvvel, diasorokkal, zenei összeállítással, irodalmi anyaggal. A szemléltetéshez korszerű technikai, műszaki felszerelésünk van (magnetofon, lemezjátszó, diavetítő, TV, video). A videónak fontos a szerepe, mert múzeumunk 1986-ban egy kiállításorozatot indított *Bevezetés a magyar irodalom világába* címmel. Évenként egy-egy nagyobb művelődéstörténeti, művészeti korszakot mutattunk be. Az első kiállítás A reneszánsz és barokk kora volt, ezt követte Kazinczy és kora, majd az Ábrándok és tettek kora következett. Ezekhez a kiállításokhoz színvonalas, szép kivitelezésű katalógusok készültek a Soros Alapítvány támogatásával. Mivel időszaki kiállítások, videokazettára felvettük őket, a foglalkozásokon ezekből is szoktam részleteket mutatni.

A *Korok-stílusok* művelődéstörténeti sorozatot elsősorban középiskolásoknak szántam, de egy-egy szakkör vagy speciális tagozatú általános iskola hetedikes, nyolcadikos osztálya számára is alkalmas, némileg módosított formában.

A kiscsoportos, játékos vetélkedőn (5 asztal köré ültetem le a társaságot) a megoldásokat pontozással vagy kirakójáték elemeivel díjazom. A játék végén a győztes csapat tagjai múzeumi kiadványt vagy más ajándékot kapnak (plakát, képeslap, poszter stb.)

A következő foglalkozásokat dolgoztam ki:

- A reneszánsz,
- A barokk,
- A klasszicizmus (+rokokó és szentimentalizmus),
- Európai romantika,
- Nemzeti romantika (+reformkor)
- A realizmus és... (XIX. század második felének stílusai),
- A szecesszió.

Nem önkényesen vagy lustaságból hagytam abba a szecessziónál a sorozatot, hanem – miként *Németh László* a XVIII. századot látta az utolsó figyelemreméltónak, összegzési szándéka miatt – én a szecessziót tartom az utolsó egyetemes stílusirányzatnak, amelyben a különböző művészetek egységességét (homogenitását) még érzékelem, és így érzékeltetni is tudom.

Fontos eszközei még a foglalkozásoknak a *rajzok, kirakójátékok* (kosztümös papírbaák, korabeli épületek, szobaberendezések, parkok), amelyeket vetítés után kézbe kapnak és ki kell közülük választani a tárgyalt korszaknak megfelelőt. Ezeket a játékeszközöket egy belsőépítéssel terveztük és kivitelezettük.

A múzeum tárainak anyagát is felhasználom az élmény fokozására: relikviákat, eredeti kéziratokat, első kiadású könyveket, képzőművészeti alkotásokat mutatok be.

Ezek után hadd térjek rá a foglalkozások egyik legfontosabb részére: a *szellemi játékokra*, amelyekkel a fantáziát és a mimetikus készséget szeretném fejleszteni. Néhány olyan konkrét példát ragadok ki a sok közül, amelyik a leginkább bevált, s a legtöbb örömet szerezte a résztvevőknek, és így nekem is.

A reneszánsz foglalkozás egyik feladata a *nyelvi stílusjáték. Heltai Gáspár* A részegségnek és tobzódásnak veszedelmes voltáról való dialógus c. magyarításából – öt rövid dialógust kiosztok a csoportoknak. A feladat: mindegyik csoport egy másik párbeszédet írjon át a mai nyelvállapot szerint, majd 2-2 gyerek adja elő. A fantázia-mimetikus játékon kívül még az is a célom, hogy rádöbbsentsem őket, nem csak az irodalomban, a köznyelvben is változnak a szavak, kifejezések: a metakommunikáció.

A reneszánsz foglalkozásban van egy filmes játék is. A feladat a következő: az alig féloldalas Mohácsi viadalom című *Heltai Gáspár*-szöveget képbe kell áttenniük a gyerekeknek, mintha rendezők lennének vagy egy filmélményüket mesélnék el valakinek. (Közelítés, távolítás, színek, zenei aláfestés, szereplők mozgatása, kezdő és záró kép stb.). Volt olyan gyerek, aki nemcsak elmesélte, hanem le is rajzolta elképzeléseit.

A kifejezetten mimetikus játék (színdarabrésztlet, helyzetgyakorlat) a foglalkozás végére szokott maradni, ekkorra már teljesen feloldódnak, és örömmel játszanak korhű vagy jelzésszerű ruhákban, kellékekkel. Ennek egy kiforrottabb, több hetes előkészületet igénylő, ünnepi formája: a Korok-stílusok immár hagyományossá vált – záróünnepsége. Egész májusban erre a június eleji eseményre készülünk. Rövid jeleneteket tanítok be egy-egy híres drámából, amelyről – vagy hasonlóról – már szó esett év közben. A szereplők a hozzánk járó, leginkább rátermett gyerekekből kerülnek ki. A jelmezes előadásokon a színpadot is illúziókeltően rendezzük be a múzeum bútoraival, apróbb dísz tárgyaival, festményeivel. Szülők, tanárok, jó barátok nézik meg az előadást. A múzeumi munkatársak is látogatják az előadásokat, a vezetőségből a főigazgató vagy a helyettese is jelen van, és a foglalkozásokon kiemelkedő teljesítményt nyújtó iskolák képviselőinek okleveleket, műtárgy-másolatokat, múzeumi kiadványainkat adja át.